



Beslut om utvidgning av Kjusebo naturreservat i Kinda kommun

Länssstyrelsen Östergötlands beslut

Länssstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken att naturreservatet Kjusebo, inrättat av Länssstyrelsen 2013-12-12, dnr 511-976-12, utvidgas till det område som avgränsas av den heldragna svarta linjen på kartan i bilaga 1. För den tillkommande delen ska beslutet om att bilda naturreservatet Kjusebo från 2013-12-12 gälla i sin helhet med syfte, skäl och föreskrifter enligt 7 kap. 4 §, 5 § första och andra stycket 6 § och 30 § miljöbalken (Bilaga 2).

Hur syftet ska nås kompletteras även för att lyda:

” Syftet ska nås genom att området undantas från skogsbruk och annan exploatering. I skogen tillämpas fri utveckling i kombination med kompensationsåtgärder för tidigare påverkan av skogsbruk och brist på naturliga störningar som brand och för bibehållande av strukturer från betespräglad bondeskog. Naturvårdande skötsel så som friställning av äldre och vidkroniga träd, veteranisering, röjning, beskärning och hävd kan bli aktuellt i delar av området främst i anslutning till torpmiljöerna, för att bibehålla det biologiska kulturarvet. Naturvårdsbränning och brandefterliknande åtgärder som att skada tallar och skapa död ved kan bli aktuellt. Åtgärder för att genomföra hydrologisk restaurering kan bli aktuella. Åtgärder vidtas för att underlätta för allmänhetens friluftsliv.”

Föreskrift B2 utvecklas genom att sista meningen kompletteras för att lyda:

”Även åtgärder vid massangrepp av skadeorganismer kan bli aktuella samt åtgärder mot invasiva främmande arter, åtgärder för att återställa dikningspåverkad hydrologi samt skogsbete eller betesefterliknande skötsel och vid behov skötsel av kulturpräglade marker, kulturlämningar samt eventuell anordning för friluftslivet.”

Länssstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötsel för den

2025-11-12

tillkommande delen av reservatet genom bilaga 3. Förvaltare ska vara Länsstyrelsen Östergötland.

Beslutet riktar sig till allmänheten samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt vars rättigheter att använda mark- och vattenområde berörs inom reservatsområdet.

Skälen för beslutet enligt 7 kap. 5 § första stycket miljöbalken

Kjusebo består av ett representativt skogsområde i den variationsrika Kindabygden. Vegetationen i form av gammal skog präglas av de kuperade terrängförhållandena i området. Kjusebo utgör ett mycket värdefullt skogsområde med höga naturvärden knutna till gammal barrblandskog och ädellövskog. I skogen finns flera sällsynta och hotade arter av främst lavar och mossor liksom en intressant skogsfågelfauna. Skälen till att utvidga naturreservatet är att undvika en minskning av äldre skog som omger det befintliga reservatet samt att säkra en ändamålsenlig skötsel av bland annat lövinslag kring torpmiljöer samt i tidigare betad skog.

Kjusebo ligger i en värdefull trakt för både tall-, gran- och barrblandskog. Kjusebo är prioriterat för skydd enligt den nationella och regionala strategin för områdesskydd i skog.

Skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen, bilaga 4.

Förvaltare för naturreservatet ska vara Länsstyrelsen Östergötland.

Lämplig användning av markområde

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av utvidgningen av Kjusebo naturreservat är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och med gällande kommunal översiktsplan.

2025-11-12

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att utvidgningen av Kjusebo naturreservat inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning av påverkan av beslutet på allemansrätten

Länsstyrelsen ska enligt förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, i den omfattning det behövs göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet om naturreservat. Länsstyrelsen gör bedömningen att allemansrätten inte väsentligt påverkas av beslutet.

Agenda 2030, miljökvalitetsmål och ekosystemtjänster

Utvidgningen av Kjusebo naturreservat är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv om vilket Sveriges riksdag och regering beslutat. Det är också en del av uppfyllandet av FN:s konvention om biologisk mångfald och de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030 och då särskilt mål nummer 15, Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelsen bedömer att Kjusebo naturreservat bidrar med flera olika ekosystemtjänster tack vare bevarande av biologisk mångfald och varierande miljöer som är basen för många andra ekosystemtjänster. Skogsmiljöerna fungerar som livsmiljö men även som en form av klimatanläggning och reningsverk. De olika livsmiljöerna fyller funktioner som lek- bo-, skydds- och rastplatser. Bevarandet av en variation av livsmiljöer och en hög biologisk mångfald bidrar till ett landskap som är generellt bättre rustat för klimatförändringar.

Ärendets handläggning

Dokumentation

De höga naturvärdena inom utvidgningen av Kjusebo naturreservat dokumenterades i samband med Länsstyrelsen Östergötlands besök på platsen i maj 2023 med anledning av en planerad avverkning invid

2025-11-12

det befintliga naturreservatet. I slutet av juni 2023 besöktes området tillsammans med markägaren.

Reservatsbildning

Det tillkommande området avgränsades och värderades i samråd med berörd markägare. Den 3 mars 2025 slöts ett avtal om intrångsersättning med markägaren för det intrång som reservatsföreskrifterna kommer att innebära.

Inkomna remissvar

Länsstyrelsen har remitterat förslag till beslut till markägare, övriga berörda sakägare, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Kinda kommun, Skogsstyrelsen, Naturskyddsföreningen i Östergötland och Kinda-Ydre samt ÖgOF/BirdLife.

Länsstyrelsen har fått svar från SGU, Skogsstyrelsen och BirdLife.

SGU avstår från att yttra sig.

Skogsstyrelsen ställer sig positiv till att området skyddas långsiktigt och tillstyrker att naturreservatet utvidgas enligt presenterat underlag, samt att föreslaget tillägg till föreskrift B2 antas i kommande beslut. Som Skogsstyrelsen uppfattat det kommer gällande beslut från 2013, med tillägg i föreskrift B2, att gälla i hela reservatet, samt att tidigare beslut inte upphävs i samband med att beslut tas i ärendet. Detta bör förtydligas. De skäl som anges för att tidigare skötselplan ska ersättas med en ny skötselplan som gäller i hela reservatet är väl motiverade. Den nya skötselplanen bedöms vara ändamålsenlig för att uppnå syftet och det övergripande målet med reservatet. Reservatet förväntas inte försvåra pågående skogsbruk på angränsande skogsfastigheter, då tillgängligheten till angränsande skogsmark inte hindras. I föreskrift B2 anges att åtgärder för att bekämpa massangrepp av skadeorganismer kan bli aktuella. I skötselplanen framgår dock inte vilka åtgärder som kan bli aktuella för bekämpning av massangrepp, till exempel angrepp av granbarkborre. Skogsstyrelsen vill påtala betydelsen av att sätta in bekämpning av granbarkborren i god tid innan angreppen sprids inom reservatet och för att undvika spridning till granbestånd i omgivningen.

BirdLife Östergötland är mycket positiv till utvidgning av naturreservatet och en ny skötselplan med fler aktiva

2025-11-12

naturvårdsåtgärder. Äldre barrskog, både grandominerad skog och tallskog på magra marker i höjdlägen, är ovanliga och hotade naturtyper med rik biologisk mångfald och även betydelsefulla för fågelfaunan. Förslagen till beslut och skötselplan är väl genomarbetade. Naturvärden, mål och åtgärder är bra beskrivna och naturvårdsåtgärder av många olika slag finns med i förslaget.

Några specifika synpunkter följer nedan:

1. Den varierade naturen i reservatet med olika skogstyper och gott om död ved utgör en bra grund för en rik fågelfauna. Förutom de nämnda spillkråka och tjäder kan arter som mindre hackspett, entita, talltita med flera finnas här men kunskapen verkar dock bristfällig. En fågelinventering borde därför finnas med bland planerade inventeringar, särskilt riktad mot de ovanliga och/eller rödlistade arterna knutna till äldre barrskog men även till äldre grova lövträd. Ett flertal arter är aktuella i skogsbrukssammanhang, mer eller mindre kraftigt minskande och därför värdefulla att hålla koll på även i skyddade skogsmiljöer. En återkommande uppföljning av utvalda arter är heller inte särskilt kostsamt och ett värdefullt bidrag till uppföljning och eventuell justering av skötselåtgärderna.
2. Om hålträd kan bedömas som en bristvara vore holkuppsättning en bra åtgärd som med fördel kan innefatta holkar för ugglor som pärluggla och sparvuggla.
3. Vi inser att större insatser för friluftslivet är svårt att prioritera i detta område. Samtidigt är områden med äldre skog, inte minst barrskog, kraftigt minskande i skogslandskapet och allt viktigare att visa upp och lyfta fram. Detta eftersom de flesta människor idag inte har en uppfattning om hur en naturlig, äldre barrskog ser ut. En väl iordningställd reservatsentré med rastbord och information samt en mindre vandringsled för att kunna uppleva reservatets skogliga miljöer vore därför ändå ett värdefullt inslag.
4. Enligt förslaget kommer jakt att vara tillåten i reservatet. Föreningen är inte någon generell motståndare till jakt men om jakt ska förekomma i skyddade naturområden bör den vara väl genomtänkt, reglerad och skilja sig från allmän jakt i övrigt. Jakt på tjäder och andra fåglar bör exempelvis inte vara tillåten.

2025-11-12

Bemötande av inkomna remissvar

Länsstyrelsen tackar för **Skogsstyrelsens** yttrande. Gällande synpunkten om att det behöver förtydligas om gällande beslut från 2013 fortsatt kommer gälla (med tillägg av föreskrift B2) samt att tidigare beslut inte upphävs har ett förtydligande gjorts i beslutsdokumentet. När det kommer till frågan om vilka åtgärder som kan tas för att motverka massangrepp av skadeorganismer framgår det under disposition och skötsel i skötselplanen vilka åtgärder som kan bli aktuella.

Gällande **BirdLifes** synpunkter anser Länsstyrelsen att det kan vara motiverat med en inventering av fågelfaunan i reservatet, detta har lagts till som en rekommenderad inventering.

När det kommer till att exempelvis kunna sätta upp holkar finns det i beslutet från 2013 möjlighet till åtgärder för att gynna arter inom fågel- respektive art- och habitatdirektivet eller åtgärdsprogram för hotade arter i föreskrift B2. Detta kan exempelvis inbegripa uppsättning av holkar.

När det kommer till förslaget om det borde ordnas med en reservatsentré med rastbord och information samt en mindre vandringsled så har Länsstyrelsen bedömt att den till stor del mycket branta terrängen i reservatet försvårar friluftslivet och att det inte är lämpligt att anlägga några anordningar för friluftslivet i detta reservat. Detta som en del av Länsstyrelsens generella prioritering och nivåklassning av reservat där Kjusebo även av resursskäl fått lägre prioriterat för friluftsanordningar”.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning ska jakten i skyddade områden inte inskränks mer än nödvändigt. I dagsläget finns det väldigt lite kunskapsunderlag om fågelfaunan i reservatet och det är oklart om en begränsning i jakten behöver göras. Men om kommande inventeringar eller annat kunskapsunderlag visar på att det finns ett behov att begränsa jakten kan sådana begränsningar läggas till senare vilket även kan kräva utredning om eventuell ytterligare ersättning.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 3. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

2025-11-12

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avdelning C, vilka gäller omedelbart.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövdingen Gunilla Svantorp med naturvårdshandläggaren Marika Sjödin som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Marina Verbova, samhällsplaneraren Stanislav Ilic, länsjuristen Martina Willgert, handläggaren för jordbrukarstöd Anna Sandell och antikvarien Malin Svarvar medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

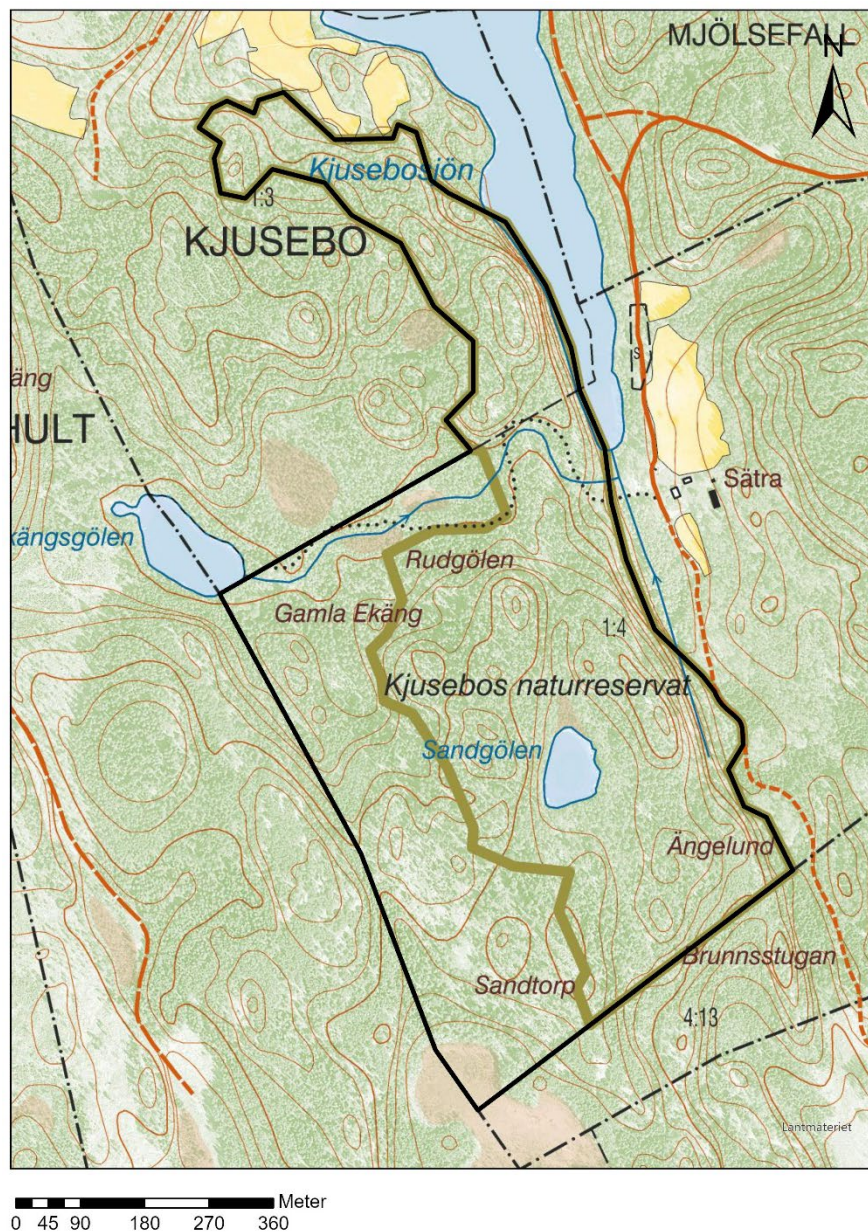
Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Sändlista (Finns hos Länsstyrelsen)
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan

2025-11-12

Bilaga 1, Beslutskarta



Beslutskarta tillhörande beslut om Kjusebo naturreservat, NVR-id 2029709.

Naturreservatet är avgränsat med heldragen svart linje. © Lantmateriet
geodatasamverkan, © Naturvårdsverket.